

Bruine Kiekendief *Circus aeruginosus* bouwt nest in struik

Ben Koks

In de provincie Groningen is de Bruine Kiekendief recentelijk fors toegenomen. Naar schatting broeden er hier de laatste jaren *c.* 200 paar (Bijlsma 1993). Alle gebieden met grote oppervlakten riet (bijvoorbeeld Lauwersmeer, Zuidlaardermeer, Schildmeer en kwelder Dollard) lijken inmiddels te zijn volgelopen. In toenemende mate duiken paartjes op in de grootschalige akkergebieden, waar wordt gebroed in kolkjes, voormalige baggerdepots en sloten met overjarig riet, maar vooral in akkergewassen. Evenals bij de Grauwe Kiekendief zijn wintergranen, koolzaad en luzerne belangrijke broedplaatsen voor de Bruine Kiek in Groningen.

Kiekendieven zijn onder de roofvogels rasechte groundbroeders. Op de grond broeden is niet zonder gevaar. In de eerste plaats kunnen Vossen eenmaal gevonden nesten gemakkelijk prederen. Vogels die in akkergewassen broeden, lopen bovendien het risico tijdens de oogst eieren of nestjongen te verspelen. Dit geldt met name voor vogels die in luzerne broeden, een gewas dat vroeg wordt geoogst.

In 1994 werd een bijzonder broedgeval van een Bruine Kiekendief tussen Midwolda en Nieuwolda opgemerkt. Deze omgeving kan het magere jaar 1994 waarschijnlijk ingaan als het roofvogelrijkste stukje Groningen. Binnen een straal van 500 m kwamen twee paar Bruine Kiekendieven, twee

paar Grauwe Kiekendieven, een paar Torenvalken en een paar Velduilen tot broeden. Hoewel aan elk afzonderlijk geval wel een anecdotie kleeft, beperken we ons hier tot een paartje Bruine Kiekendieven dat haar domicilie had gekozen in een kleine kolk welke voor driekwart door bomen was omgeven. In 1993 had zich hier ook een broedgeval voorgedaan, dat waarschijnlijk werd gepreedeerd door een Vos. Het nest lag destijds in een strook overjarig riet en ruigte.

Op 30 april werd het paartje boven het kolkje gezien. Het mannetje zat graag in de top van een wilg. Zwarte Kraaien en toevallig passerende Buiszeters werden daarvandaan frequent door hem weggejaagd. De twee paren Grauwe Kiekendief die op resp. 75 en 125 m een nest hadden, werden doorgaans met rust gelaten. Op 4 mei werd het vrouwtje tijdens een nestcontrole van het nest gepest. Ze zat op drie eieren die alle zijn gemerkt en gemeten. Het derde ei was diezelfde dag gelegd en de legvolgorde was bekend. Op 7 mei was het legsel met vier eieren voltallig. Uitgaande van een leginterval van 2-3 dagen (Cramp & Simmons 1980) moet het eerste ei tussen 28 en 30 april zijn gelegd. De gemiddelde eigrootte van 50.1x39.6 mm ligt dicht in de buurt van het gemiddelde dat Cramp & Simmons

Nest van Bruine Kiekendief in wilgestruik, 7 juni 1994 (Hans Hut)

opgeven (50x39 mm). Vlak voordat de eieren zouden uitkomen, verdween er één ei. Het nest werd vanaf die tijd regelmatig bezocht. Op 29 mei werden er zelfs drie jongens weggestuurd die daar met een ghetto blaster de nodige decibellen housemuziek over het kolkje lieten schallen. Dergelijke verstoringen hebben zich nadien nog een paar keer voorgedaan.

Op 15 juni werden er drie jongen van c. 4-8 dagen oud in het nest gevonden. Op 25 juni waren er nog twee over (mannetje met vleugel van 154 mm, gewicht van 535 gr en klauw van 77 mm; vrouwtje met vleugel van 199 mm, gewicht van 620 gr en klauw van 79 mm). Op 23 juni werden bij een laatste controle twee vliegvlugge jongen gezien die wat stuntelig in de wilg naast het nest zaten.

Het bijzondere aan dit geval was dat het nest in een struik was gebouwd. Het ging om een nest met een diameter van 86x57 cm, dat op een zijtak van een waterwilg was gebouwd (foto). Het nest hing 1.75 m boven het water en was voor een Vos absoluut onbereikbaar. In het begin was het nest redelijk goed zichtbaar, maar in de tijd dat de nestjongen over de nestrand begonnen te kijken, was het voor een belangrijk deel aan het zicht onttrokken door een manshoge vegetatie van ruigtekruiden en grassen. Voor zover bekend is dit de eerste Bruine Kiekendief in Nederland die in een struik een nest heeft gebouwd.

In Noord-Ierland werd in 1991 een nest van een Blauwe Kiekendief gevonden in de kroon van een sitkaspar (Scott, Clarke & Shawyer 1991). Het nest bestond uit fijne twijgjes en was 4.5 m boven de grond gebouwd. Voor zover bekend is dit het eerste kiekendievennest dat in een boom werd gevonden (Watson 1991). Het navlooiën van de Nederlandse literatuur leverde ook niets op. Navraag leverde geen vergelijkbare gevallen op. Op Terschelling vond Theo Bakker wel een 'speelnest', dat evenals het nest in Oost-Groningen in een struik was gebouwd.

Het lijkt erop dat de Bruine Kiekendief een goede keuze heeft gemaakt. De Vos die altijd in het kolkje aanwezig is, moest ditmaal knarsetandend toezien hoe twee nestjongen uitvlogen. Het is boeiend om dit broedpaar en hun nakomelingen de komende jaren te blijven volgen. Wie weet moeten wij tegen die tijd nog eens heuse klimijzers aanschaffen. De tijd zal het leren.

Summary: Marsh Harrier *Circus aeruginosus* builds tree-nest

In 1993, a Marsh Harrier pair failed to raise young from a ground nest near a small pool in the province of Groningen; the nest was probably predated by a fox. The same site was again occupied in 1994. This time, a nest was built in a willow, 1.75 m above water level (see photos). Four eggs were laid, of which three hatched and two fledged. No other tree-nests are known from The Netherlands, although a pair of Hen Harriers is known to have built a scrub-nest on the island of Terschelling (no eggs laid, however).

Literatuur

- Bijlsma R.G. 1993. Ecologische atlas van de Nederlandse roofvogels. Schuyt & Co., Haarlem
- Cramp S. & Simmons K.E.L. (eds.) 1980. The Birds of the Western Palearctic, 2. Oxford University Press, Oxford.
- Scott D., Clarke R. & Shawyer C.R. 1991. Hen Harriers breeding in a tree-nest. Irish Birds 4: 413-417.
- Watson D. 1991. Hen Harriers breeding in a tree nest: further comments. Irish Birds 4: 418-420.

Adres: Kremersheerd 147, 9737 PN Groningen